AZALPENAK

Amerikanua

LAUAXETA

Ameriketan aldi luziak egin ostian, etorri zan bere errira, Manu-zuri. Txindi asko ekarrelako-otsa, laster zabaldu zan. Ameriketatik datorzan gustijak txindi asko ekarten dabe, baña gero ezer eztaukela ikusten da. Axia ugari. An be txakurrak ori totzik dabiltzazala entzun dogu, askotan be askotan.

Ara eldukoxe parra-parra diruba irebasiko dozulakuan ba'zago, etzagoz astokille txikerra. Manu-zuri'k baña txindi asko ekarran benetan. Mend jan urte asko egon ostian oi-dalako pillua batu eban. Zorijona euki eban bai? eta sakelak betetu ebazan. Erriko gustijak arrera ona egin eutsoen. Aberatsai, barrabasa baño txarragoak badira be, arrera ona egiten yakoe. Aberatsak onak dozuz, zuzenak. Geure gixon au barriz arteza zan, txarra edo ona zanik eztakit, baña zor-bat eukola bai.

Emen gosekilik eguan aldijan Peru'ren ardandegijan arrautsa txirtxikatu bijak ebazan. Ordaindu barik aldendu be bai jatetxetik. Arrautsa bijak ordaindu biar ebazala ta eldu zan Perurenera.

—Kaxo adizkide, zelan bixi gara edo?

—Emen gabiltz, prakak-apurtuta ezpadagoz, txapela suloz. Lanean ezkagozanian biarrean gagoz. Orixe da emeko egotia.

—Mazalla gorri daukozu ba. Zilbota be ezta makala. Ez negarka ibilli, bixitza ederra darozu-ta.

—Zeuk bai, zeuk. Txindi askotxu ei-dakarzu, ezta?

—Emakumekerijak orreik. Apurtxu bat badakarret, baña ez askorik. Zeuri itxi neurtzun zor bat ordainduteko beste bai.

—Zelako zorra daukozu nigaz ba?

—Etzara gomutauko baña. Amerikara juan baño lenago arrantza txistxikatu bi jan nebazan etxe onetan, ordaindu barik ostera. Gaur gura neuskizuz ordain. Zenbat balijo daben esan egistazu. Edo zikotxa beenazala ikusi dagixun, tori berrogeta amarreko ingi bat.

Geure Peru etzan baña gixon arteza ta andixek txindi pillo ederra atarako ebalakuan, ezetzean jarri zan.

—Zer ba, lar dalakuan ete zagoz?

—Zelako lar edo? Gitxi dozu au gitxi. Arrautza bi onela ordainduten dozuz?

—Zenbat balijo dabe ba? Uste dot naikorik dala.

—Ez orixe. Bi milla laurleko ordaindu biar dozuz arrautzok.

—¡Zoratu zara! Milla laurleko bakotxa?

—Bai. Txirtxikatuta jan zenduzan arrautza areik, jan ezpazenduzan, txitak atarako neuzan, gero ollasko ta ollandak euki bazan. Zortzi urte oneitan barriz zenbat eneban irebasiko?

—Orain eztautzut ezer be ordainduko.

Esan eta egin. Atzera gorde eban berrogetamaregua. Egun gitxi barru epailliak didar egin eutson Manu-zuri'ri. Au ta ori, azaldu eutson zer zan arazo guena. Bayetz eta ezetz, ordu luzian egon ziran. Azkenian bakiak egiteko agindu eutson epailliak geure Peru'ri lapikuan egosiko indabak eraiteko.

—Indaba orreik erneten diranian ordainduko dautzuz arrautzak.

—¡Zer indabak erne ta kalabaza! Egosiko indabarik ezta ernetan.

—Txirtxikatuko arrautzak be eztira ollasko ta ollanda bijurtuten. Konke, zuaz etxera bakian bai? eta ez etorri kopletan.

Abo betezko agiñakaz geratu zan geure ardantegiko Peru. Ziztrina zan baña zurraguak urten eutsoen bidera. Orain ames-egiten dau berrogetamarreko ingi-ederragaz. Manu-zuri'k ostera arrautza ederrak jaten dauz bere etxian.

Egunekua

¡ERRIJETAK-ETA!...

Urtsule 31 urteko emakume sendokote trapadu bat dozu, irakurle, eta Saturniñe, Urtsule'n arerijua, 27 urteko andra-zabal mazalkote ederra. Errijeta-aldi bat egitekota, aro ederrekuak bijak be.

Ta aspalditxubon, kortako zekor mizkien antzera burrukarako gertauta bai-litzazan lez, errijeta-gura egon yatzuz bijak, ta atzo, alkar ikusi ebeneko alkarreri oratuta ¡eiñalako burrukaldijak egin ebezan!

Alkarri eldu baño lenago baña, onetariko burrukaldijetan oiturea dan lez, berba lodikote nabarmentxubekaz alkar agurtu eben. Eta itzaurre au egin ondoren alkarri oratuta burrukaldi galanta egin be bai.

Urtsule'k atzeko moñotik oratuta Saturniñe'n burubari ara-onaka ta baterik-besterakada gogorrak eragin eutsazan; Saturniñe'k Urtsule'ri ostera, atzamar erpiñakaz igurtzika, arpegiko azal gustija urratu-urratu egin eutsan.

"Nokautik" baña etsan ixan; lurrari mun egiteraño bata ez bestia etziran jausi, ba.

¿Zein urten zala, ba, garalle? Guk ez jakin, ba, irakurle, alkarri egin eutsiezan zaurijetatik osatutera erriko gaxo-etxian sartu ebezela bakarrik esan dauskube-ta.

Errijeta ta ukabilka-jayak baña errijetalari batzukaz bakarrik eztira iñoz be amaituten; batzuk amaitzen dabenian beste batzuk errijeta-lekuratuten dira, ba. Eta geyenetan, geruago ta obiaguak ixaten dira.

Bigarren emakume errijetalarijok, Luzia Martin eta Soledad Retorta dira, 32 ta 30 urtedunak bijak.

Sorne txaidean, edo calle de la Concepción'en egin dautzubez, irakurle, euren egitekuok. Onein artian lenengokuenenian baño alde geitxubago egon da, Soledad Retorta'k Luzia'ri emon eutsan agiñetakuagaz lurrera eratsita luze-luze imiñi eban-eta. Zutunik geratu zana, Soledad bakarrik ixan zan.

Luke errukarrija. Bakarne'k egin eutsazan zaurijak osatutera Soroski - Etxera eruan ei eben. Garalle urten zana, Errzañak jakingo dabe nora, gu geu, euren zeregiña amaitu ebenian arei begira ezkitzazan geratu-ta.

Emakumezkuak alkar erail biarr'k muturr-otsian ebixan bitartian, Florentino Montes Lino ta Antonio Fiusa Costa ogeta irune urteko mutil gaste zolijak, Coruña'ko semiak zirala-ta, Jardines-txaideko jatetxerik onenian sartuta 9 laurleko ta erdiñeko apari ederra jan ei eben, eta gero, euren buru txarrakaitik-edo, ordaintzia aiztuta iges egin.

Jatetxe-jaubiari baña etxakon aiztu, ta erri-zain bategaz atzetik-ara jarraituta erri-agindarijen eskubetan imiñi ebazan coruñatar mutil buru txarreko bijak. Eta eztakigu geroko barririk, epaipian geratu diziran mutillok-eta.

Edozetara be baña jan ebena kentzen eztautsen bitartian, Urtsule ta beste engarauko burrukaralijak baño obeto egongo dira. Gaur egunian ezer ordaindu barik jaten eztabena ¡kokolotzar galanta da ixan be! Neu be urrenguan orixe eiten nua; ¡gero ordaintzekotan jan!

Ezta baña dana ukabilkadak jaurti ta apari ederrak iñoren kontura jatia, lapurretak eta erretak be emen Bilbao'n tintian-pitian ixaten dira-ta. Licenciado Pozas txadeko 4'garren zenbakiko 5'karren oñian bixi dan Elola'tar Jone 19 urteko neskato gaste ederra gasoliñiak suba artuta ija dana erre ixanzanatzo.

Jone gaxua erre alakaz egon ezinda zan bitartian baña, Suarez Joseba 30 urteko azeritzarra beste zeregin baten ebillan, "La Innovación" deritxon eun-salokitik an ziran oyalik onenak eruaten. Janzki-biar-edo zan Joseba gaxua.

"En la variación está el gusto" esaten dabe erdeldunak, ta ori egija ba'da, izparrotan be alantxerik ixango da, "bariaziñua" baño eztana bai-dago izparrotan-eta.

Oinguau katu-izparra dozu, irakurle, ta katu-izparrak oi diran lez, bakan-bakana ixan be.

Aintziñako katubak erpekalarijak bakarrik ixaten ziran, XX garren eunkiko katubok baña aginkari biurtu dira. Onexek katakiijok be beste gauza gustijen antzera "ilustretan" duaz. Erri'ko Soroski-etxian esan dauskubenez, bere etxeko katubak ¡ertautsoz aginkada makalak egin Permiñe Lezpio Villanueva 20 urteko anderaño gastiari!

Albizta bakan onek ¡arrituta itxi gauz! Eta ezta gitxiagorako ixan be: len emakumezkuak gixon batzuk bai-liran lez alkar il biarrik ukabil-oska ikusi doguz; oin ostera, katu-anker bat etxeko anderaño gastiari aginka. Eta emakumak gixon, eta katubak txakur biurtuten ba'yakuz biurtu, ¡guriak egin dau! Aitite zarrak esaten ebana, ¡gure azkena ontxe da!

"Bidia bidiaren ganian; opezijokuak opezijokuaren aurka; etxekuak alkar - aitu ezinda ta gauza gustijak atzekoz-aurrera jarten diran urtian, ludijonen azkena ixango zala" esaten eban arek, ba.

Eta arek iñuana egija ba'da, ¡laster da ludijonen azkena!

URIBITARTE'TAR IBON.

¡¡¡Eup!!!

Edari-ugorkitsu (licores) ta edari gozatzuen (jarabes), egin-etxea. Ardao biñuen biltokia.

Bilbon, calle Nueva, 3.

Suárez Llaguno

Ermua'ko gausak

Ermua'tarrak antxiña-antxiñatiko oiturea dabe 888'garren urtian Padura'ko gudaketan euzkotarrak lortu eben gurenda aundija ospatutia.

Urte gustijan ixi-ixilik, lurrak iruntzi baleuz egongo badira-be, Ander Deunaren eguna urreratu daitenian ¡or agertuko jatzuz, nundik ara sortu jatzuzan-be eztakixula, goiko-gallurrian kukurrukuka. ¡Eta zoaz eurokana esnekerijekaz luzaroan ixilik egon dirala ta kikilduta dagozalakuan! ¡¡orduban bai zurrak egin dauala!! Bedeinkasiñubak nun artu ixango dozu alakoik badagizu, ¡ardura barik egon! eta tentelkerijok aitiaren egin orduko kendu-be. Ba areik zabaltzen dabezan bedeinkasiñubak gaxo ori sendatzeko bere bixikubak dozuz.

Aspaldijon baña, Ander Deunaren egunera begira eztozuz eukiten Ermua'ko abertzaliak euren agerkundia egiteko ¡bai zera! aspaldijon keia darabille, ba buruban sartu eijake atzekuaz aurrera jarri biar dabela Ermua'ko ixakeria, au da gojan dagoana jatzi ta beian daguana jaso. Orixe-be bakunkrija da ba ezta? baña onei buruban sartzen jakena, arrijagaz jo-ta-be ataratseik eztago lez, barrabaskerijenbat egingo eztabenik ez neuke esango.

Beintzat, euren bakankeri ori aurrera erubango daben itxura artu neutsen nik igasi dan igandian Ermua'n ixan nintzan da. Eta neure adizkide on-ona dan "Ogoñope" zolija lagun lodala ixan be gonera. ¡Eta... alako denganiñokeririk ikusteko be! ¡Etxatzu ba "Ogoñope" ori Ermua'tarragaz buruba bat eginda zarataka asi, au onetara egin biar leukena ta bestia bestera egin bear dana, ta putza emoten? ¡Orixe biar genduban bakarrik! eta pekotza baño lenago ekin siarduban, bateri autzak kendu bear jakozana, ibestiari ostera emon! ilteko edo, urrengubari bixerrak astindu biar jakozana, jauparijak garala esaten dauskuben arren koroik eta sotanaik ez daukoguna, edesti gaurak eta nik'dakit zertruk erretolika?

Beinguan gertau eutzun amesetan egingo ez neban matxiñadia ta ango ¡gora! diadarra ta ango txalo otsak entzun nebazanian, eta Ermua'tarrak "Ogoñope,,'k iñubana ontzat artzen ebela ikusi nebanian gar. bi zinistu nelan "Ogoñope" eta Ermua'tarrak gertau daben konplot'ak bere ondorenguak ekarriko dauzala.

Lan orretan Eibar'ko Lazkano anderañubak be lagundu eutsen itzaldi aberkoi, sutsu ta mamintsu bategaz ¡anderaño onek atara juazan keiak ostera! ¡ango txaloketan! uger aundirik eztauko Lazkano anderañubak min ganian. ¡Onerik Eibar'ko emakumok eztauskube, makalak urten gero! Ederto emakume, aurrera bide orreitar kaiolatik iges euskun txorija eskuratu arte, bestela orreik "Txindurri" eta Joseba Erramon deritxoen olerkari kementsubak iñor barregarr trat ipinteko ezdautzube biar bultzada aundirik, ba orreik euren keri bategaz katuari berari be txixa eragingo leuskixube barrian barrez da. ¡Orreik dozak ostera ixateko bi, "batak zu, ta bestiak ni".

Eta ond ño geiago ganera. Ermua'n emakume asko dozu, ta lirañak, langilliak eta bijotz onek-bak ez ere abertzale on-onak-be badozuz eta jakiña, igandian Batzokijan osatu ziran jaijak aundikiro urten egijen ikusgarri apaindu eutsuben Batzokiko areto nagusija. Ederto emakumiak. Aberrijak ordainduko dautsube aspalditi ona dagixubezan lan ederrak. ¡A! ta... Biteri gastiari esan dautsot berai entzuteko daukazuben goguba ta laster'or ixango dozubela itzaldi bat egiten esnteko agindu dauta.

Beraz au-be asmau dozuben konplotian barruko dozube, ta beronen laguntasuna ... etorko jatzube, ba or... tan gustizko sartuba dozube, ta danon arte zertxubait ez ete dozube lortuko ba nik baletz uste.

Agur danoi, beste bat arte.

ABELETXE.

Uarra.—¡Ori dek, idazteko erreztasuna! Bestiak zer esango yaben etzikijak, neuretzako ostera gauza atsegingarrijagorik etzagok. Erriko jortera ... Billbao'ko kale-ertzian aguanik, nork uste ixango yok?—L.

ERRIJETATIK

ARRASATE (Mondragón)

GAURKO ITZALDIA. — Unzueta'tar Sorne bilbotar andereño agurgarriaren gaiñ dago, eta eztago esan biarrik, lengo igandian oste aundia batu bazan, gaur ezdala gutxiau izango, Beroni entzuteko aspaldi daguan egarri bizi biziagatik, Etorri guztiok, Emakume Abertzale Batzak gertatzen dotzuen itsaldi ederra entzuten.

IRU URRUNA. — Ama Neskutz Alazgilliari egin dautsie Eleiz Nagusian, Itzaldiak gustiz ederrak izan dira.

BEDERATZIURRENA.—Ama Sortzez Garbiari egiten yako, ta oste aundia batzenda. Egunero itzaldiak egiten dituste.

ABOS-BATZA. — Markaide'tar Luka buru dutela gogor diardue Euzko-Gastedian abestiak ikasten, juandan igandian erakutzi eben noraño eldu-leikien, alegintzen badira puzkatxo bat, gaste zintzo oneik. Jarraitu mutillak, jarraitu.

AGERTUDA.—Azkenengo idazkian iragarten geuntsen mendigoxaliai Zaraian (Kurtze-barri'n) nola urrezko katai batzuek billatu zitun abertzale zintzo batek. Ba agertuda jabia, Aretxabaleta'ko andereño abertzale batenak ziran.

IDAZTI BARRIA.—Markiegi'tar Joseba Jaupari jaun agurgarriak, oraintxe egin dau euzkeraz, "Mixio-eskuliburua" ondiño dana ezdet irakurri, baño-gustiz polita ta ederto egiña dago. Erosi euskaldunak, emonpoza beste batzuek argitaltzeko. Laurleko bat bakarrik balixo dau, ta merkiaguak ere egon biar dute. Zorionak Markiegi jaunari.

GUK AU EGINGO DEGU.—Guk bestia, egingo degu. Emen ibilli izan dira zozolisto eta eskertarrak, beti barriketa baten, eta badakizute zer egiten duten eta txiruai (pobriai) nola laguntzen dautsen, erri ontan? Olixuari 8 zentimo kiluan zerga, ede (impuestua) Jaboiari 6, iketzari 20, eta beste ainbat txiruen janariai jarri dautse. Ori dek txiruai laguntzia?

EUZKO LANGILLIAK.—Begi' ta biotzak Pasai'n dituela dagoz, eta gertu gañera areik alde batetik sua emoten badautze, emen beste aldetik emoteko. ¡¡Jo mutillak!!

GEIXORIK. — Bilbo'ko Klinika baten dago, Zez'aga'tar Bingen abertzale zintzua. Aguro osatu Bingen.

AGURTU.—Igandian emen agurtu genun Bilbo'tik etorrita Goñi'tar Joseba Andoni.

ARRI-GURUTZ.

IZPASTER

JAUPA BAT.—Erri onetako abertzaliak jaupa bat euki genduban beste urtietan legetxe, geure Irakasle andijaren urteurrenean. Notin gitxi batu ziran. Aurten ba' geunkon ustia, baña, kalabarak.

Zetan zagoze erriko abertzaliok, edo abertzale zeben burubak egiten dozubezanok Euzkadi'ko errija ez ete da geure au ba? Erri illa dirudi, baña abertzaletuten bagara goralduko dogu. Izpaster goraldu dagigun gustijok, jeltzaletasun bitartez.

ESKARI BAT.—"Euzko Langillian Alkartasuna" indar andijagaz doya. Indar andijagua baña artu biar dau, lugiñok batuten bagara. Alkartasun orretan sartu biar gara gustijok. Alkartasunean dago errijaren indarra. Ez aiztu ba ta ija noiz batuten garan Euzko-Langilian batzarrean.

"MARIÑESI,,'RI.—Eskerrak erri onetako izparrak bidaldu zendubazalako lenguan. Baña erdera barik euzkeraz oba ixango litzake. Ego-aldijan barik ipar aldija gagoz. Ekin dagigun batzuk batera ta bestiak bestera geure aberrija goralduten.

IPARRA

"Iparra": Izpaster eta Ea'ko batzuk asarre edo dagoz, batez be emakumiak. Emen euki nebazan idazkitxu batzuk argitaldu barik, otzara sakonera jaurti nebazalako. Tokirik eneukolako ixan zan barriz. Eztakit adizkidetuko diranentz emakume orreik.—L.

ZUM'RRAGA'TIK

EMAKUME ABERTZALIAI.—Dei kementsu bat egiten dautsuet Zumarraga'tar gustioi, emakume abertzaliai batezere. Ontzat artu egizube deadar au neurea eztalako. Euzkadi geure amarena baizik.

Ta erantzun barik utziko al-diogu? Badakit nik zuben biotzetan abertzaletasun azia erain edo zabalduta dagoala (eztira alperrekoak izan geure "Altzeta,,'ren itzaldijak. Baña ezta na'koa; azi ori ugaltzaz abertzale eztirianok, be, guganatu biar dituguz, geure aberri bakarra zein dan euskeri erakutsiagaz. Ta ori zelan? au izango da, noski, norbaiten galderea. Guztiz erraz: Emakume abertzale guztijak bat eginda ekarren asi-ta. Beste biderik eztaukogu.

Geure etsayak edo arerijoak amorruz beterik dabiltzela ikusi-ta, geldirik egongo gara?

Garrantzi andikua da E.-A.-B. egiten daben lanak. Gu be noz edo-noz itxartu ta bear sendo egiten asi gadixan.

URRETXU'KO EMAKUME ABERTZALIAI.—Zuberi, Urretxu'ko aizpa maiteoi agur bero bat. Billera egin da lendakari ta abar autu dezute. Zorion biotzetorenak ta aurrerantzian be jarraitu orrela.

IDAZLIAI. — Oso alperrak dira geure erriko abertzaliak. Iñoz be eztogu euzkeraz irakurten erriko izparrak. Lotsea ta nagikeria jaurti ta asi len-bailen. Nik lagunduko dautzubet. Zer?

MIREN GURUTZE.

Y...RRE'TIK

ANDER DEUNAREN EGUNA.—Igazi dan astelena, Ander deunaren eguna ixan zan, eta Yurre'ko abertzaliak, lengo oiturea zarrai jarraitubagaz goxeko eleizkixun eta gusti ospatu eben egunori.

Goxeko elizkixunetara endore ta ziñegotzi gustijak eldu ziran, ta baita Batzoki'ko ezpatadantzarijak be.

Arratzaldian erriko zelayan euzko-jolas ederrak ixan ziran, Batzoki'ko ezpatadantzari ta gusti.

Jolasok amaitu ziranian barriz, itzaldi ederrak ixan gebazan, Totorikagoena (erriko endore jauna) Egileor, Batzoki'ko idazkarija, ta Ogara'tar Koldobika mutil gastia izlari zirala.

Irurak egon ziran ederto, ta euren itzaldi sutsuben amayeretan, txalo asko entzun ebezan.

Zorijonak, ba, izlari ta enparauko gustijoi, ta urrenarte.

YURRETAR BAT.

ZEANURI

Sortzez Garbiaren bederatzi urrena.

Ama-Zeruko eleizkixunera oste gustiz andia eltzen da Deun Ixidor txadona'ra goxeko 6'tan. Abesti gustiz politak euzkeraz abestuten dabez eleizar gustiak, ... Aldekoa'tar Jon txaunburu jaunak. Gaur barikuan asida Maruri Aba buruñurdu na.

EUZKEL-IXENA.—"Jon Joseba ziñegotzi dan Zuluaga'tar Jon da Zuluaga'tar Florentzen semetxua'ri. Ederto da alan jarraitu Uribe'n beste batzuk.

NASKALDIJA.—Altzibar'tar Koldobika osalariak alditxo bat egin dau emen Bilbo'tik etorrita "Martitu'ko eztegure igaron dan aztean Artza'tar Erramunde neskatilla abertzalia.

Araba Leza'koa, irakasle gaste bat ordeazko Plaza'ko mutillen ikastola'ra.

AZOKA.—Egubenian Urrabururi zeyan abereak polito bildu ziran Semendikari'ek zez'nerako be bai Onein azindan zanaurria ezta yatzi urde yatzi da lez.

ERRI ZEKOR EDERRA. — Benetan iknsi gendu emen Ubide'ko Ibargutxi'tar Pilipa lugiñe'na orain aldiko bat dala. Lenengo saria emon eutzien sariketan.

ARREGI'KO JON'I.—Oso pozik irakurri yogukemen itxaroten izan dogu eure Iruña'ko izpar-txorta, ia ba yarraitu da ikasle agunek, be euzkera idaztera ipiñi Arana be laster asiko-dala uste dok.

BASERRITAR BAT.

EL'R IO

SABIN'AN OROIMENEZ.—Jeltzaliak jai ederra egin eben laraunbata gabean Sabin geure Irakasliaren oroimenez.

Gabeko zortziretan "Berriotxoa Aretua" notiñez beterik eguan. Mota gustijak an ziran, karlatarrak ezik. Oneik etxian-edo geratu ziran. Bildur, ezta? Iñor eztogu jaten ba.

Zortzirak eta erdijetan oyala irigi zanian, agertu ziran bost neska-mutiko ta euzkotar yantzijakaz dotore agertuten ziran. Mutiko batek, Ugaldetarra zan, ondo etorri egin eban. Sabin'ari gero itz batzuk zuzendu eutsozan, maitekiro, "Geure aberrijau zeuk erakutsi zeunskuzun Euzkadi idala" iñuan mutiko arek. Egija benetan, askok entzun gura eztabenarren. Ama keran txalo asko entzun eban Zeutagoya'tar Koldobika'k euzkera garbijan ipiñi euskuban Sabin'an bixitza. Ederto egin be. Zelako txaluak entzun ziran. Barriro lengo neskato-mutillak agertu ziran, baita beste anditxubago bat be eurekin. Garaizabal'dar Andone. "Agur Sabin" deritxon Gallastegi'tar Eliren antzerkitxuba esan eban. Azkenez Zabala'tar Josu jauna eta Gallastegi'tar Julen abeslarijak igon ziran. Zelako erakutsijak ikasi gendubazan. Abesti ederrak be antxe entzun ziran "Itxarkundia" eta "Euzko Abendaren Ereserkija" abestuta amaitu zan jaya. Igandian Irakasliaren aldez jaupa be esan zan. Ba'ta beste il diran abertzale gustijen gogo-aldez be.

Toki gitxi dagolako eztogur beste izpar batzuk ipinten, baña urrenguan ixango dira. Oi zelakuak entzungo dabezan batzuk. "Agur" esan ezkeruan, "Adios" erantzuten duben orrei, neuk azalduko dautsoedaz.

NIK.

URRETXU'TIK

Iragarrita zegoan bezela illeroko perijan 154'garren urteurrena ospatu zan. Goizean ordu laurden barru arri aundiya geyen ebaltzen zuan iri edo bei bikontzako zegoan sariya Kortaberria'tar Joseba Mirena'k irabazi zuan. Giltza bat 28'neurkin eta 00'neurkin eunnko egin zituban 22'garren Lizarazu'tar Gregorio; 3'garren Alberdi'tar Robustiano. Etziran geyago aurkestu. Gero ez uste oek ariya ebelizutenik, eron iriyak baizik.

Arratzaldean arri txiki'kin. Aurkestu ziran 5.

Geyen ebali zuana, ta beraz lenengo sariya irabazizuana "Altamira,,'ko Olaizola'tar Manuel 22, gitsa egiñaz, 2'garren. Arratibel'tar Fakundo; 3'garren Zabala'tar Blas; 4'garren Aranguren'tar Paul eta Basterrika'tar Jon, ba biyok berdiñ egin zuten. Bakoitzak aurkestutako iribiko'kin.

Idiško astunentzako zegoan sariya Alkorta'tar Joseba'n ixkontzako izan tzan. Bei onena, Beristain'tar Joseba Miren'ena; Biyai onena, Lizarralde'tar Joseba. Urde aundiena, Agirre'tar Kepa'rena. Umedun Urde esnia, Zenoya'tar Iñaki'rena. Ariya, Zabala'tar Justo'rena. Ardiva, Zaldua'tar Andoni'rena. Astoa Agirre'tar Modesto'rena. Landaranak Sagarra Dorronsoro'tar Cayetano, Intxaurra Garikano'tar Agustin. Piñua. Areitio'tar Kepa'renak.

Osteguna izan zan astero izango dan lenengo azoka eguna, ta bertan sari asko banatuzan. Ollar, ollo, ollaxko, ollanda, antzar, sagar, arto-buru, e. a. e. a.

ANDER DEUNA.—Egun au ospatzeko bilduginan abertzale taldea, apari bikaiña egitea Euzko Gastediya'k duan aretoan. Alaitasun usaiña ugari zan.

SABIN'EN GOGO ALDE.—Gizon eta emakume asko bilduginan Lekaimean elizatxoan izan zan jaupan. Jaungoikoak lagundugaitzala bera bezin abertzale zintzo ta Kristau ona izaten.

BARBARA DONEA.—Egun ontan, beste urtetan lez izan da jaupa ta txonitza bere izeneko baselizatxoan.

AZILLA'KO ERIOTZ ETA JAIOTZAK.—JAIOTZAK.—Francisco'tar Miren, Mendizabal'tar Martiñe Josebe, Arenales'tar Gotzone, Sasieta'tar Eukene, Jauregi'tar Alesandere.

ERIOTZAK.—Urretabizkaya'tar Miren, Alberdi'tar Pantzeska, Ibañez'tar Serafin eta Alonso'tar Pillipe.

ARRI GOTZON.

...AE TA LURR SALDU-EROSTIA
Etxien-gain diru arrtu-emotia
INTXAURRAGA'tarr P.
...lbao Bailen 2-2'a. 11.695 Urrutizk

Asaba zaarren baratza

Barrena'tar Poluikarpa abertzale osoari, biotzez.

I.—ATARIAN

Asaba zaarren baratza,
uutzadun ormek esia,
eguzkiak leen maitea...
Otzaldi zoro baten itzuli,
yoka nagokik at a.

Yoka nagokik atea,
ate gorri zurezkoa,
euri zaarrek usteldua;
marrashilloek bide biurri
dirdaitsuez apaindua.

Bai-bainun amona zaar bat
zazpi begiko baratzai;
deadarkari yaioa
marrubi-lapur nenkusanetan.
Bizi ote-dut gaxoa?

II.—SARRERA

Sar eta... zuaitz jantziak
Urrats bat egin, ta... adar uts.
Oroipen-txoriez zeuden
beterik: ni ikus ta, bat-batean,
egosi eragin zien

Nigana datoz, naasian...,
Adiskide min-maiteak!
Barru-muñeko gauean,
su itzalitzako zaarra gar gorri
dabilda piztu-naiean.

Belar gaiztoak yan ditu
nire bidexka ixkutuak...
Ale bakanak dakartzi
bide gañeko maastiak; eta
ortziak peitu du iguzki.

Urte yoanen zitala!
Zuek sarpildu-itzalia
leenera nork lekardake?
Zabal-naroa nuen baratza,
gaur ain estu, gaur ain gabe!

III.—LEENA

Baratz-erdian dut arki
amona: alderoka dator,
begi galduak nora-nai...
Eriotzak dakar besalagun,
bere burua ezpaita gai.

Amona, zatozkit, otoi:
billoba laztan ezazu,
esan zadazu "billoba"!
Itz ori, soilki, zaarrak dit ondu,
ardoa oi-dun bezela.

Biraka asi zan, dei ta dei:
aita dei, ta ama; aurtzaroko
lurrak irentsi-lagunak...
Zoarrez birrumetu danez-gero,
menbeko darabil leenak.

Errukarri! Lausorik du
gizargia begietan...
Non-nai ald aren zitsa!
Zu'ko, zoroki, mintza zitzaidan,
zaldun arrotza ba'nintza.

Laztan dut. Bera, arrituta,
begi-begira dagokit.
Gero, geldiro: "Nor zaitut?..."
Euskeraz ark niri galdegiña
gogoan besterik ez dut!

Nire begien sua sutu
na'ez bereak, diotsat:
"Billoba nazu, zaarrena...
"Zure marrubi gorriak iñola
"ostutzen oi-nituena..."

Oroi ote?... Begietan
zalantza dut tximistarik
iragan zuelakoa.
Burua igurtzi zidan astiro,
esanaz: "Zu...? Zu...? Gaxoa!"

Ta asi zan biraka berriz,
il zaarrei oska, negarrez,
eriotzaren egarri...,
Bizitzearen ondar-aleak
larrañean eultzen ari!

IV.—ORAÑA

Ta, ara, bidean, baldarño,
mutiko bat guregana:
ark birbilloba, nik seme.
Ikus a onak, bertan geldituta,
ta aren eztizko irriparre!

Laztan du, pozak zoratzen:
"I aut, orain akust ongi!"
(diotsa) "I aut, bai, "olako" !...
Ta... nere izenez igurtzi zuen
burutik oñetaraño.

Leena zegoen orañaz
ele gozoka. Bitzuok
mintzo beraz ziarduten.
Ene asaben lokarri zaarr...
Yaunari zor, e-tzan eten!

V.—ETORKIZUNA

Ordun eguzkiz yantzi zan
asaba zaarren baratza:
ordun, zuaitzak igaliz;
ordun baratza leeneratu zan
mugak berriro zabaliz.

Ta leen ikusi-gabeko
zuaitz berri bat zegoen
erdian, guzien buru...
Aren gerizak erri-baratzak
ezin-ilkor egin ditu!

Nire Tabor-mendi: nire
baratz zaarraren antzalda!
egi, mami, biur adi:
leenaren muñakaldatu beza
baratz zaarra baratz berri!

LIZARDI'TAR XABIER.

TOLO A

Joan dan igandeko giroa izan ere! ura zan giroa! bere kale bazterra atsegin zaiona antzoki akeitetxe edo sagardotegiren batera uxatzeko, ¡ez uan arraioketxea giro gure Rondilla kalean! ura euri ankamearen emana.

Euzko-batzokiko aretoan euri zitala zalako edo ta euzko-gastediko antzeslarik antzestutzeko zeran gaiak ikustekoak izan, iragarrita zegon orduráko bete-beterik arkitzen zan Batzokia, orratxo bat ere sartzeko lakurik gabe ¡ura jendetza!

✦ ✦ ✦

Nik ez dakit bizirik nola, bañan antxen egoten da beñepein ondo bizirik antzoki alboan loreskin (p'anp.) ederra ¡jendea magalean exeritzen etzzionean! egon leike pozik alajaña. Tentamozoaren gixa bi ordu luze barrunean zutirik egoten diran amaikak ezik amabik ere artuko luteke pozik zako exerlekutzat. ¡Ain panpantxo egoten da! Bañan ez... sorgiñen bat eo daukalakoan ez du iñortxok ere nai izaten ikutu.

✦ ✦ ✦

An, gure Batzokiko loreskiña, egia, nik ez dakit sorgiñen bat edo ote daukan. Bañan bai antzerki egunetan ezezik beste edozein egunetan ikutu ezkero, eta noski geiago antzerki-egunetan, zapuztutzen dalako edo olako soñu kaxkar batzuk ateratzen zaizka? zergatik ote? ¡¡A...!! Or, igandero antzeriki aurreko tartetan zeru eresi antzera soñua irteazen dion Mokoroa'tar Iñaki'ri gaidetu bear; aurrez-aurre maitakutun aboan bezela loreskin aurrean maitekiro begiratuaz exeri oi danean gure Iñaki jatorra eta aren eskuak alde batera ora'n bestera gero loreskiña polikiro maitatu, barrenak agintzen dulako pozaren pozez eskuak alkar jo oi digute. Iñaki augrrean dagonean sorgiña ez baño aingerutxo zordetzalle dala iruditzen bai zaigu loreskiña... ¡soñuaren ederra...!

✦ ✦ ✦

Bosteterditan iragarritako ordu tankatekoan, apalkiro-apalkiro zabaldu zan antzestokiko zap'a, "Perira" bakarrizketa polita Galdona'tar Errupino'k antzestu zezan. Ederki antzestu gañera. Egoki asko agertu zigun baserritarren peri zaletasuna. Ederki Errupino adizkidea ori. Jarrai aurrera. Zu bezelekoak geldirik erdoitzeko ez erabkiogu ¡aurrera!

Bigarren aldiz sapia zabaldu zanean, ura polita ura ¡antzeztokiaren apaña! ... na maite aiek jantzi aiek... amets egiteko irudi egokiagorik iñondik iñora ez.

Garcia Goldaraz'en "Maitasun eta Gorroto" antzestutzen asi dura... maitasuna... maitasun iritxi eziña... sendi bien gorrotoa... anai arteko guda ¡euzko guda! Abertzaletasun zipriztiñak... egoki egoki ekarriak igarotzen zitzaizkigun begi aurretik eta azkenean zapia bildo zanean gure begiak nagar malkoa zerioten... eta gure eskuak alkar jo eta otsa ¡antzestokira ekerra zeramaten otsa. Zorionak Sansinena'tar Pilartxo, Munita'tar Iñake, Aiortza'tar Pakita andereñoan. ¡Zorionak! zorionak Elosegi'tr Josu, Leunda'tar Pausta, Elizegi'tar Imanol, Intxausti'tar Josu ¡zorionak!

Egoki ere egoki Antzesturik Altzaga jaunaren "Aterako gera,,'kin amaitu zan igazi dan igandean Tolosa'ko Euzko-batzokiko antzerki-jaia. Zorionak guziai. Eta orain Andra Mari egunean berriro.

UZTURRE

DONOSTIA

EUSKEL IZENAK. — "Iñoskentzi", abertzale zintzo dan Tolaretxipi'tar Iñokentzi ren semetxoari.

"Iñaki" Ibero'tar Sebasten abertzale onaren seme jayo berriari. Zorionak.

ANTZOKI JAIA.—Gaur arratsaldeko 6'an E. Etxean 8'garren antzerki jaia. Altzaga jaunaren "Tantarrantan" antzerki parreragillea iru ekitalditan.

SABIN GOGO-ALDEZ. — Irakaslien gogo-aldezko jaupara, orte aundia bildukozala, uste osoa nuen, ori zala-ta jaupa ontarako Miren Deuna eleiz zabal ta aundia aukeratu geunen. Abesbatzak jaupa orretan, lenengo agerpena egin biar zuen. Euzko besbatza'k oso osoko gurenda izango zuela ere, gure itxaropen zintzoa zan.

Igandeko jaupa orretan izan zan ostea ikusi, ta gure Eusko Abesbatza'ri entzun da, gure uste ta itxaropenak ezerertuak apurtuak izan dira.

Elizan lekurik ez eta jendea atarian egon zan.

Donostia'n beñere iñongo abesbatzak abestu ez duben eran, gure Eusko Abesbatza'k abestu zuben.

Zoragarrizko jaupa onen edertasuna biar bezela adirazteko, Euzkadi'ko euskel atala naikoa ez litzake, ta ori izan da ere, nere idazkortza, kaxkarra, baldarra ta motela da.

Jaupa amaituta eleizatik irtentzen, naiko lau izan geunen. Bestetan 12'tan izaten dan jaupa atzeratu biar izan zan, ¡ez bai zan elizan artzerik!

Abesbatzaren bikaintasunaz, guzi guziak arrituta dagoz aste onetan ez da besterik entzuten, jauparen edertasuna, ta abesbatzaren bikau ta trebetasuna guratzen baño. Olaizola'tar Gabirel ereslari jakintzu ta abertzale zintzoa izan da, abesbatza onen bikaintasunaren egille, Beretzat gure zorion ta txalo sutzuak.

DEIA. — Astelenian ditutako orduetan abesbatzaren saioak jarraituko dira. Astelen ontan gizonezkoak bakarrik urrurrua emakumezkuak noiz adiraziko degu.

Astelen ontan eusko abestiak ikasten asi biar gera orain arte bezela zintzo etorri gizon guziak abesbatza onekin jo takia aterabiarrian gerata.

ATARRENE.

Uarra. — "Aatarrene" zer darabilzu? "Euzkel-Atala" biar jaupa baten barri-arak duteko? Andalucia'tarra egin zara-edo "Esagerua" esango dautzut. Besteko idazkortza kazkarra, baldarra ta motela dozula. Bai, gura dozuna ederto esaten dozu Karlatarrak ziñaldari. Alako bertzo areik eta "Gurasobide"-ri arrikada jaurtiteko Postuten naz orrelako notintza ixan dalako jaupaorretan.—Lauaxeta